

Historiske uker

Månedsbrev 2/2017

Donald Trump slår hardt tilbake når verden går ham imot. Det skaper uro og forvirring.

Arne Jon Isachsen
Centre for Monetary
Economics (CME)

Alle ser ut til å ha en mening om USAs nye president, Donald Trump, som i løpet av sine første to uker i Det hvite hus har skrevet historie. Ikke en historie folk flest her til lands liker. Men en historie like fullt i betydningen av å bryte med etablerte forestillinger, gjøre det uventede, tvitre som en tenåring, samt overraske venner så vel som fiender. Konsekvensen er flere fiender og en verden i forvirring.

“Counterpunch”

Donald Trump sier stadig at han egentlig fikk flest stemmer ved presidentvalget i november selv om opptellingen viser at hans motkandidat, Hillary Clinton, fikk 2,8 millioner stemmer flere enn ham. Hvorfor maser Donald om dette? Han vant jo valget. Og bor for tiden i Det hvite hus.

Litt trist nesten, å se hvor triste de er.

I en usedvanlig godt laget dokumentar om Donald Trump, sier han selv dette: “Hvis du gjentar noe mange nok ganger, vil folk etter hvert tro det”.¹ Om Trump har rett, nemlig at han ved å lyve om valget kan få mange til å tro at flertallet av velgerne stemte på ham, kan ikke det være annet enn en fordel. Men vakkert er det ikke.

I denne dokumentaren blir flere av hans tidligere medarbeidere intervjuet. Litt trist nesten, å se hvor triste de er. Vanskelig å spore noen begeistring for sin tidligere sjef eller medarbeider. En side ved dagens amerikanske president som belyses av flere, har med Trumps iver etter å slå tilbake å gjøre:

“... sier noen at han (Trump) har gjort noe galt, flyr han på dem med alt han har (“counterpunch”) ... Han innrømmer aldri noe som helst. Du må aldri si at du har gjort en feil. Bare kjør på. Og hvis du taper, si at du vant.”

Kasino som gikk rett i vasken

Trump Tower på Manhattan var et meget vellykket og godt gjennomført prosjekt. Verre var det med kasinoet Taj Mahal som Trump fikk bygget i Atlantic City i New Jersey. Kunne det være marked for et kasino på størrelse med to fotballbaner (amerikansk fotball) og med 1.250 hotellrom i en by med snaue 40.000 innbyggere? Rett nok bare et par timer med bil fra New York.

Nei, mente Marvin Roffman, en dyktig finansanalytiker som i samtale med avisen Wall Street Journal sa nettopp det på vårparten i 1990. Rett før det hele skulle åpnes. Kanskje gikk det bra de første månedene, “... but once the cold wind blows

¹ Dokumentaren som er på 53 minutter, er tilgjengelig på NRK frem til torsdag 16. mars
<https://tv.nrk.no/program/KOID26004816/president-trump>

from October to February it won't make it. The market just isn't there."

Hvilket avstedkom et brev fra Donald Trump til Marvins arbeidsgiver der følgende stod å lese: "I am now planning to institute a lawsuit against your firm unless Mr. Roffman makes a major public apology or is dismissed." Men Roffman stod på sitt. Og ble avskjediget på dagen. "Not in a nice way. They actually escorted me out of the building", som han sier i dokumentaren (se fotnote 1).

Trump sendte med dette en melding til andre på Wall Street. Hvis du skriver stygt om meg, vil det ramme deg. Jobben din vil være i fare. En snedig måte å unngå kritikk fra andre på.

Du må aldri si at du har gjort en feil.
Bare kjør på.

Hvordan gikk det? Marvin Roffman fikk rett. Allerede i oktober 1990 maktet ikke Taj Mahal å betale renter på lånene. Markedsverdien av gjelden sank med 80 prosent. Våren 1991 gikk selskapet i Chapter 11 for finansiell reorganisering etter amerikanske regler.

"Killing the chicken to scare the monkey"

Episoden bringer tanken hen på det kinesiske utsagnet: "Killing the chicken to scare the monkey." Som igjen gir assosiasjon til Kinas behandling av Norge etter at Liu Xiaobo fikk Nobels fredspris i 2010, for sin "...lange og ikke-voldelige kamp for fundamentale menneskerettigheter i Kina". Hvilket førte til

en iskald relasjon mellom Norge og Kina. Som først ble varmet opp igjen etter at Donald Trump hadde vunnet valget i USA. Med en ny og så uforutsigbar president i USA var det greit å ta ned uoverensstemmelser Midtens rike måtte ha med andre land. Og Norge stod laglig til. Apekatter i andre land var blitt skremt lenge nok gjennom mer enn seks års isfront mot kyllingen Norge.

En ny handelspolitikk

Professor Peter Navarro har tiltrådt som økonomisk rådgiver i Det hvite hus. Han har ansvar for handels- og næringspolitikk og kommer som sin sjef med originale innspill til hvordan ting skal gjøres. "Supply chains" der ulike deler av et produkt lages ulike steder i verden for så å transporteres dit det hele settes sammen til den ferdige varen, har fått en enorm utbredelse. Er vel langt på vei kjernen i det som kalles "globalisering".

Slike produksjonskjeder mener professor Navarro at USA er lite tjent med. Produksjon flyttes ut av USA – til Kina og Mexico og andre land – som dermed får gleden av å produsere altfor mye av hva amerikanske forbrukere kjøper. Slik kan vi ikke ha det. Et forslag som nå ligger på presidentens bord, går ut på at foretak ikke får fradrag for utgifter til import når skatten beregnes. Hvilket betyr at import – gitt at det er et overskudd – blir beskattet. Som gjentytelse om du vil, vil inntekter fra eksport holdes utenfor når overskudd beregnes. Det innebærer en subsidiering av eksporten. Aha – nettopp hva man ønsker – legge forholdene til rette for økt

innenlandsk produksjon og å få ned under-skuddet på handelsbalansen. Hvilket gir rom for flere arbeidsplasser og høyere lønninger. Om det bare var så enkelt.

Én god ting kan sies om dette forslaget. Siden avgifter på utslipp av karbon er altfor lave, blir det altfor mye transport av innsatsfaktorer og halvfabrikata frem og tilbake mellom land. Om produksjonen foregår mer lokalt, vil det være bra for miljøet.

Hvis du skriver stygt om meg, vil det ramme deg. Jobben din vil være i fare.

Hva gjelder betaling for den planlagte muren mot Mexico, har pressesekretæren Sean Spicer et greit forslag: Legg på en avgift på 20 prosent på en del av importen fra Mexico. Denne avgiften skulle generere 10 milliarder dollar i året. Etter et par år skulle finansieringen av muren således være sikret. At dette ble for enkelt, har nå pressetalsmannen skjønt. Det kan jo tenkes at avgiften gjør at prisene på de aktuelle varene, som for eksempel ferske jordbær i februar, går opp. Og at amerikanske foretak, så vel som foretak i andre land som konkurrerer med Mexico, kan ta seg bedre betalt for det de selger. I så fall går regningen for muren – om den blir noe av – til amerikanske forbrukere.

En ny valutapolitikk

Peter Navarro har også kastet sine øyne på valutapolitikken. Han er særlig opprørt over hvordan tyskerne har gitt seg selv en kunstig god konkurransevne gjennom en altfor billig euro. Her har professoren et poeng som trolig slår godt an i andre euroland. Ikke at euroen skal styrke seg mot dollar. Men at tyskerne må dra til og bruke mer penger slik at priser og lønninger tar til å stige. Det gjør samme nytten for amerikanerne som en sterkere euro vil gjøre. Og for resten av eurolandene vil det være en kjærkommen utvikling at tysk konkurransevne svekkes samtidig som tysk etterspørsel tar seg opp.

Hva Martin Wolf i Financial Times har mast om i mange år, og hva OECD likeens stadig har trukket frem som et godt tiltak – nemlig en mer ekspansiv økonomisk politikk i Tyskland som kan gi en bedre balanse rent konkurransemessig de ulike eurolandene imellom, og samtidig legge til rette for at tyskerne i større grad kan nyte fruktene av egen innsats her og nå – ser ut til å få drahjelp fra overraskende hold, nemlig fra folkene i Det hvite hus.

6. februar 2017

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025/>